

638.

**Rozporządzenie
Prezydenta Rzeczypospolitej**

z dnia 22 sierpnia 1925 r.

w sprawie wojskowych przepisów dyscyplinarnych.

Na podstawie art. 63 ustawy z dnia 23 marca 1922 r. o podstawowych obowiązkach i prawach ofi-

cerów wojsk polskich (Dz. U. R. P. № 32, poz. 256) i art. 24 ustawy z dnia 18 lipca 1924 r. o podstawowych obowiązkach i prawach szeregowych wojska polskiego (Dz. U. R. P. № 72, poz. 638) oraz zgodnie z uchwałą Rady Ministrów z dnia 15 lipca 1925 r. stanowią co następuje:

PRZEPISY DISCYPLINARNE.

Rozdział A.

Zasady ogólne.

§ 1.

Władza dyscyplinarna.

Celem utrzymania karności oraz porządku w wojsku przełożeni mają prawo karania podwładnych według zasad poniżej ustalonych.

To prawo bezpośredniego nakładania kar w pewnym określonym zakresie nazywa się władzą dyscyplinarną — a kary wymierzone tą drogą — karami dyscyplinarnymi. Gdy rodzaj i doniosłość czynu przekracza możliwość ukarania winowajcy w drodze dyscyplinarnej, dowódca wszczyna przeciw niemu postępowanie karne.

§ 2.

Przełożony dyscyplinarny.

Przełożony, któremu na zasadzie niniejszych przepisów przysługuje prawo nakładania kar na podwładnych, jest w stosunku do tych podwładnych właściwym przełożonym dyscyplinarnym.

W stosunku do podwładnych, którzy zajmują stale stanowisko służbowe drogą odkomenderowania lub przydziału, władza dyscyplinarna przechodzi zawsze na nowego przełożonego, pod którego rozkazami podwładni mają stale pełnić służbę, o ile chodzi o służbę ponad 24 godzin, lub o ile nie napisano w rozkazie odkomenderującym „odkomenderowanie przejściowe”.

Nowy przełożony dyscyplinarny zawiadamia o nałożonych karach dowódcę formacji, do której ukarany jest przydzielony ewidencyjnie, pod względem wyżywienia i zakwaterowania, celem wykonania i wciągnięcia kary w ewidencję kar, którą prowadzi dany dowódca formacji.

Właściwym przełożonym dyscyplinarnym ordynansów osobistych jest dowódca formacji.

§ 3.

Przewinienia podpadające pod kompetencje władzy dyscyplinarnej.

Dyscyplinarnie karze się za:

- a) przewinienia przeciwko karności, porządkowi wojskowemu i przepisom służbowym, nie podpadające pod postanowienia karne obowiązujących ustaw,
- b) przestępstwa pospolite i wojskowe, których ukaranie dyscyplinarne w wypadkach mniejszej wagi jest dopuszczalne w myśl § 2 „Usta-

wy o wojskowym postępowaniu karnem” wraz ze zmianami wprowadzonymi w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 10 maja 1920 roku (Dz. U. R. P. № 59, poz. 368).

§ 4.

Osoby podlegające władzy dyscyplinarnej.

A. Władzy dyscyplinarnej przełożonych wojskowych podlegają:

- a) oficerowie i szeregowi należący do wojska stałego,
- b) oficerowie i szeregowi rezerwy lub pospolitego ruszenia powołani do czynnej służby w wojsku, względnie na ćwiczenia wojskowe lub na zebrania kontrolne,
- c) inwalidzi wojskowi umieszczeni w zakładach wojskowych,
- d) jeńcy i zakładnicy pozostający pod nadzorem wojskowym,
- e) wszelkie osoby powołane do służby pomocniczej (art. 42, 43 ustawy o powszechnym obowiązku służby wojskowej), oraz powołane do osobistych świadczeń wojennych,
- f) wszelkie osoby, które znajdują się w wojskowych formacjach wojujących na mocy jakiegokolwiek stosunku służbowego lub umownego, albo wogóle przy nich przebywają lub im towarzyszą.

Władza dyscyplinarna przełożonych wojskowych rozciąga się względem wyżej wymienionych osób jedynie za czyny popełnione przez nie w czasie trwania jednego z wyżej określonych stosunków.

B. Wojskowej władzy dyscyplinarnej podlegają ponadto:

- a) osoby stanu urlopowanych (art. 115 ustawy o powszechnym obowiązku służby wojskowej w związku z § 650 rozporządzenia wykonawczego do tej ustawy — Dz. U. R. P. № 61, poz. 609 z r. 1924 i № 37 poz. 252 z r. 1925), za naruszenie przepisów wojskowych (służbowych) wydanych w celu zapewnienia nad nimi kontroli wojskowej, oraz za te przestępstwa wojskowe, które w myśl przepisów wojskowego kodeksu karnego mogą być spełnione również i przez osoby stanu urlopowanych i w myśl § 2 w. p. k. ze zmianami wprowadzonymi w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 10 maja 1920 r. (Dz. U. R. P. № 59, poz. 368) mogą w wypadkach mniejszej wagi podlegać ukaraniu w drodze dyscyplinarnej, a mianowicie:
  - 1) w myśl § 113 w. k. k. za przestępstwa przewidziane w §§ 92, 93, 94, 89 ust. 1 w. k. k. oraz
  - 2) w myśl § 126 w. k. k. za przestępstwa przewidziane §§ 114 ust. 1, 120, 121 ust. 1 w. k. k.
- b) oficerowie i szeregowi w stanie nieczynnym (art. 16 ustawy o obowiązkach i prawach oficerów — Dz. U. R. P. z r. 1922 № 32, poz. 256 oraz art. 87 ustawy o obowiązkach i prawach szeregowych Dz. U. R. P. z r. 1924 № 72, poz. 698) za:

- a) przestępstwa wojskowe wymienione w § 2 w. p. k. ze zmianami wprowadzonymi w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 10 maja 1920 r. (Dz. U. R. P. № 59 poz. 368),
- b) inne czyny karygodne, podlegające karaniu w drodze dyscyplinarnej, o ile dopuścili się ich w zetknięciu z władzami wojskowymi lub w mundurze,
- c) oficerowie i podoficerowie „w stanie spoczynku” za czyny podlegające karaniu w drodze dyscyplinarnej, o ile dopuścili się ich w zetknięciu z władzami wojskowymi lub w mundurze.

§ 5.

Właściwość władzy dyscyplinarnej.

Władza dyscyplinarna nie jest przywiązana do stopnia, lecz do stanowiska służbowego i musi być wykonywana przez danego przełożonego osobiście.

W razie oddania zastępcy z jakichkolwiek powodów służbowych funkcji, do których przywiązania jest władza dyscyplinarna, przechodzi ona na tego zastępcę, o ile nim jest oficer.

Władza dyscyplinarna zasadniczo nie przysługuje podoficerowi, nawet gdyby objął stanowisko do którego jest ona przywiązana, z wyjątkiem przypadków, podanych w § 31 niniejszego rozporządzenia.

W razie stwierdzenia jakiegoś czynu karygodnego przełożeni nie posiadający władzy dyscyplinarnej nad winnym, oraz starsi, mają obowiązek:

- a) o ile stwierdzenie czynu karygodnego nastąpiło przez przełożonego, względnie starszego, który jest niższy stopniem od właściwego przełożonego dyscyplinarnego, zameldować drogą służbową temu ostatniemu o czynie karygodnym,
- b) zawiadomić bezpośrednio, o ile stwierdzający czyn karygodny jest wyższy stopniem od właściwego przełożonego dyscyplinarnego.

W razie koniecznej potrzeby natychmiastowego przywrócenia karności wojskowej, w razie wywołania zgorszenia publicznego lub ujawnienia przestępstwa, każdy oficer i podoficer ma prawo i obowiązek przyaresztować lub spowodować aresztowanie niższego stopniem żołnierza na własną odpowiedzialność.

O takim, zaaresztowaniu należy natychmiast donieść właściwemu przełożonemu aresztowanego, względnie najbliższej władzy wojskowej.

Jeżeli podwładni różnych przełożonych popełnią wspólnie czyn karygodny, wówczas śledztwo przeprowadza komendant garnizonu, względnie najbliższy przełożony któregośkolwiek z winnych. Celem ukarania postępuje komendant garnizonu w myśl § 6 niniejszego rozporządzenia, inni przeprowadzający dochodzenie przedkładają sprawę komendantowi garnizonu lub przekazują bezpośrednio przełożonemu dyscyplinarnemu.

§ 6.

Prawo karania z pominięciem niższych przełożonych.

Z pominięciem niższych przełożonych mogą karać wyżsi przełożeni dyscyplinarni w wypadkach następujących:

- a) jeżeli popełniono czyn karygodny w ich obecności, lub przeciw ich powadze,
- b) jeżeli popełnienie czynu karygodnego doszło wprost do wiadomości wyższego przełożonego, a ten uważa za wskazane pociągnąć winnego do odpowiedzialności bezpośrednio przez siebie,
- c) jeżeli niższy przełożony zaniechał ukarania z przyczyn uznanych przez wyższego za nieusprawiedliwione,
- d) jeżeli niższy przełożony nie zrobił użytku z przysługującej mu władzy dyscyplinarnej i przedłożył sprawę do ukarania wyższemu przełożonemu.

Z tego samego prawa mogą korzystać komendanci garnizonów (miast lub obozów warownych), jeżeli czyn popełniony w obrębie garnizonu (miasta lub obozu warownego) stanowi wykroczenie przeciw karności lub porządkowi wojskowemu, którego dopuścił się żołnierz poza obrębem własnego oddziału, oraz wykroczenie dotyczące bezpieczeństwa i spokoju publicznego.

W takim razie komendanci garnizonów (miast lub obozów warownych) mogą również przekazać załatwienie danej sprawy dyscyplinarnej właściwemu przełożonemu dyscyplinarnemu winnego, — o ile ten przełożony znajduje się na miejscu.

W razie ukarania przez siebie, komendant garnizonu (miasta lub obozu warownego) zawiadamia właściwego przełożonego winowajcy o przewinieniu, wymiarze kary i jej wykonaniu.

§ 7.

Zawieszenie tymczasowe podwładnego w czynnościach służbowych.

Przełożonemu dyscyplinarnemu przysługuje prawo tymczasowego zawieszenia podwładnego w czynnościach służbowych w razie podejrzenia go o takie przestępstwo lub przewinienie, iż dalsze pełnienie przez niego czynności służbowych byłoby przeciwne interesom służby.

Prawo to przysługuje:

dowódcy kompanii (równorzędny) w stosunku do wszystkich szeregowych,

dowódcy pułku (równorzędny) w stosunku do oficerów młodszych do dowódcy kompanii (równorzędny) włącznie,

dowódcy dywizji (równorzędny) — w stosunku do oficerów pełniących funkcję dowódcy bataljonu (równorzędny) włącznie,

Ministrowi Spraw Wojskowych — do wszystkich oficerów.

Równocześnie z zawieszeniem w czynnościach służbowych o ile chodzi o przestępstwo, musi być przeciw zawieszonemu wniesione doniesienie karne, w którym fakt zawieszenia w czynnościach służbowych należy uwidocznnić.

O ile chodzi o przewinienie dyscyplinarne musi być równocześnie z zawieszeniem wszczęte postępowanie celem dyscyplinarnego ukarania.

Zawieszenie w czynnościach służbowych z powodu podejrzenia o przestępstwo karne musi być natychmiast uchylone, o ile właściwy dowódca doniesienie karne odłoży, lub też wdrażając postępowanie karne nie zarządzi zawieszenia w czynnościach służbowych w myśl § 169 zdanie pierwsze w. p. k.

Zawieszenie w czynnościach służbowych z powodu przewinienia dyscyplinarnego musi być natychmiast uchylone, gdy przełożony dyscyplinarny ze względu na wynik postępowania dyscyplinarnego nie znajduje podstaw do dyscyplinarnego ukarania, w przeciwnym razie zawieszenie musi być uchylone natychmiast po wykonaniu kary dyscyplinarniej. Przełożony dyscyplinarny może jednak zarządzić uchylenie takiego zawieszenia w czynnościach służbowych jeszcze i przedtem, o ile uzna, że nie zachodzą już przyczyny uzasadniające zawieszenie.

§ 8.

Postępowanie przed nałożeniem kary.

Przed zastosowaniem kary dyscyplinarniej należy bezwarunkowo z całą sumiennością i bezstronnością ustalić stan faktyczny przewinienia i towarzyszących mu okoliczności. Po takim stwierdzeniu faktu należy wymierzyć karę po wezwaniu winnego do raportu karnego; gdyby stawienie się winnego było połączone z trudnościami lub przy sprawach zawilych należy dać mu możliwość wytłumaczenia się pisemnie lub drogą protokołu. W razach, w których utrzymanie karności będzie tego wymagało, należy wykarczającego natychmiast osadzić w areszcie, a karę wymierzyć dopiero po przeprowadzeniu dochodzenia, które powinno być najdalej w 48 godzinach ukończone.

§ 9.

Zastosowanie rodzaju i wymiaru kary.

Karę dyscyplinarną można wymierzyć tylko w granicach przysługującego prawa karania, przy czem należy uwzględnić rodzaj i stopień przewinienia, a zwłaszcza ujemne dla służby następstwa popełnionego czynu, charakter, poczucie honoru i dotychczasowe prowadzenie się winnego, oraz jego stanowisko służbowe.

Jeżeli dyscyplinarnie ukarany dopuścił się ponownie tego samego przewinienia, należy w granicach przysługującego prawa karania stosować wyższą karę dyscyplinarną.

§ 10.

Darowanie kary.

Przełożony dyscyplinarny, który nałożył karę, nie może jej cofnąć ani zmienić. Darowanie nałożonej kary dyscyplinarniej może nastąpić jedynie w polu, gdy natychmiastowe jej wykonanie z powodu działań jest niemożliwe, a zachowanie się winnego po wymierzeniu kary uzasadnia to darowanie.

§ 11.

Zawieszenie wykonania kary.

Przełożeni dyscyplinarni mogą zawiesić wykonanie nałożonej przez siebie kary z wyjątkiem kary pozbawienia stopnia starszego szeregowca i degradacji, jeżeli przez to karność wojskowa nie ucierpi i jeżeli dotychczasowe prowadzenie się ukaranego rokuje poprawę.

Prawo to ma zastosowanie do szeregowych niekaranych, ponadto do tych szeregowych, którzy bądź ze względu na krótki czas służby lub z przyczyn od siebie niezależnych, nie znali odpowiednich przepisów, przeciwko, którym dany czyn jest wykroczeniem.

Równocześnie z zawieszeniem kary określa się termin poprawy, nie dłuższy jednak nad trzy miesiące, licząc od chwili nałożenia kary.

Jeżeli ukarany w ciągu oznaczonego czasu zachowywał się nienagannie, — uważa się karę za umorzoną i wykreśla się ją z księgi kar. W przeciwnym razie karę zawieszoną wykonywa się niezależnie od kary dyscyplinarniej, nałożonej za nowe przewinienie.

§ 12.

Podwyższenie kary.

Wyższy przełożony dyscyplinarny o ile uważa karę nałożoną przez niższego przełożonego za niewystarczającą, może ją podwyższyć aż do najwyższego wymiaru kary, leżącego w granicach jego uprawnień dyscyplinarnych, jednak uwzględniając karę już nałożoną lub odbytą jako część podwyższonej.

§ 13.

Przedłożenie sprawy dyscyplinarniej wyższemu przełożonemu.

Niższy przełożony przedkłada sprawę dyscyplinarną do rozstrzygnięcia wyższemu przełożonemu:

- a) jeżeli uważa, że przysługujący mu zakres karania w danym razie jest niewystarczający,
- b) jeżeli zachodzi wątpliwość czy za dany czyn karygodny można winnego karać dyscyplinarnie czy też należy go oddać pod sąd.

§ 14.

Zbieg przekroczeń dyscyplinarnych z przestępstwami karanymi sądownie.

Jeżeli żołnierz popełni równocześnie kilka czynów karygodnych, z których choćby jeden podlega wyłącznej kompetencji sądowej, należy całą sprawę przekazać sądowi.

Podobnie, gdy czyn został popełniony przez kilka osób łącznie, a choćby jeden ze sprawców został oddany pod sąd, to także sprawę współwinych rozpatrywać ma sąd. Również należy wdrożyć postępowanie sądowe wówczas, gdy karę nałożono w drodze dyscyplinarniej za czyn, który w myśl obowiązujących ustaw nie podpadał pod władzę dyscypli-

narną (§ 3) — jeżeli nie nastąpiło przedawnienie ustawowo przewidziane.

§ 15.

Przedawnienie.

Przewinienia podlegające władzy dyscyplinarnej (§ 3-a) ulegają przedawnieniu po upływie 3 miesięcy od dnia ich popełnienia.

W razie uniewinnienia sprawy przez sąd z powodu braku znamion przestępstwa, lub stwierdzenia, że sprawa nadaje się tylko do ukarania dyscyplinarnego, jako też w razie uwalniającego orzeczenia sądu honorowego, nałożenie kary dyscyplinarnej może nastąpić w ciągu 3 miesięcy od dnia uprawomocnienia się wyroku (umorzenia sprawy), względnie orzeczenia sądu honorowego.

Rozdział B.

Rodzaje kar dyscyplinarnych.

§ 16.

Podział kar dyscyplinarnych.

Kary dyscyplinarne dzielą się na kary porządkowe, aresztu i degradacji. Do kar porządkowych należą: nagana, meldowanie się w oznaczonym ubiorze i oporządzeniu (w broniach konnych z koniem), roboty poza kolejką, odebranie prawa przebywania poza koszarami po capstrzyku, zakaz opuszczania koszar (kwater). Do kar aresztu należą: areszt lekki, średni i ścisły, areszt domowy zwykły i obostrzony.

§ 17.

Względem szeregowców i starszych szeregowców.

Względem szeregowców i starszych szeregowców stosuje się następujące kary dyscyplinarne:

- a) nagana,
- b) codzienne meldowanie się w oznaczonym ubiorze i oporządzeniu (ewentualnie z koniem) przez przeciąg najwyżej 7 dni,
- c) roboty (§ 38—pkt. c) poza kolejnością do 14 dni,
- d) zakaz opuszczania koszar (kwater) do 28 dni,
- e) areszt lekki do 28 dni,
- f) areszt średni do 21 dni,
- g) areszt ścisły do 14 dni,
- h) degradacja starszego szeregowca do stopnia szeregowca, która może być orzeczona jako kara samodzielna, lub w połączeniu z karą aresztu.

§ 18.

Względem podoficerów.

Względem podoficerów do chorążego włącznie stosuje się następujące kary dyscyplinarne:

- a) nagana,
- b) odebranie prawa przebywania poza koszarami (kwaterą) po capstrzyku do 28 dni,

c) zakaz opuszczania koszar lub kwater do 28 dni,

d) areszt lekki do 28 dni,

e) areszt średni do 21 dni,

f) degradacja do stopnia szeregowca, która może być orzeczona także łącznie z karą aresztu. Postępowanie określa rozdział D. §§ 47 i 48.

§ 19.

Względem oficerów.

Względem oficerów stosuje się następujące kary dyscyplinarne:

a) nagana przy raporcie,

b) nagana pisemna lub w jej miejsce uszna w obecności oficerów równych i wyższych stopniem (danej formacji zakładu),

c) areszt domowy do 28 dni,

d) obostrzony areszt domowy do 21 dni, stosowany tylko wobec oficerów młodszych.

§ 20.

Najniższy wymiar kary aresztu.

Najniższy wymiar kary aresztu wynosi 24 godziny.

§ 21.

Stosowanie kar nieobjętych regulaminem.

Stosowanie jakichkolwiek kar lub zastrzeżeń nieobjętych niniejszymi przepisami jest zakazane.

Rozdział C.

Zakres władzy dyscyplinarnej poszczególnych przełożonych.

§ 22.

Dowódca kompanji.

Dowódcom kompanji (szwadronów, baterji), tudzież wszelkim przełożonym posiadającym ich kompetencje przysługuje następujący zakres władzy dyscyplinarnej:

a) wobec szeregowców:

kary porządkowe do najwyższego wymiaru, areszt lekki do 9 dni, areszt średni do 7 dni, areszt ścisły do 5 dni,

b) wobec podoficerów:

kary porządkowe do najwyższego wymiaru, areszt lekki do 9 dni, areszt średni do 7 dni.

§ 23.

Dowódca bataljonu.

Dowódcom bataljonów, oraz przełożonym posiadającym kompetencje dowódcy bataljonu:

wobec szeregowców i podoficerów:

kary porządkowe do najwyższego wymiaru i areszt w dwukrotnym wymiarze, przysługującym dowódcom kompanji. Ponadto względem oficerów młodszych,

wszystkie nagany oraz areszt domowy do dni 9 i obostrzony areszt domowy do dni 7.

§ 24.

Dowódca pułku.

Dowódcom pułków, tudzież przełożonym posiadającym kompetencje dowódcy pułku:

- a) wobec szeregowych: kary porządkowe i aresztu do najwyższego wymiaru, oraz prawo orzeczenia degradacji względem podoficerów,
- b) wobec oficerów młodszych: wszystkie nagany i kary aresztu do najwyższego wymiaru,
- c) wobec oficerów sztabowych: nagany i areszt domowy do dni 9.

§ 25.

Dowódca piechoty dywizyjnej (brygady kawalerji).

Dowódcom piechoty dywizyjnej i przełożonym posiadającym kompetencje tych dowódców:

- a) wobec szeregowych kary porządkowe i aresztu w wymiarach jak dowódca pułku, łącznie z degradacją podoficerów bezpośrednio mu podległych,
- b) wobec oficerów młodszych — jak dowódca pułku,
- c) wobec oficerów sztabowych, o ile nie są dowódcami pułków — kary porządkowe i areszt domowy do dni 18.

§ 26.

Dowódca dywizji.

Dowódcom dywizji, tudzież przełożonym posiadającym kompetencje dyscyplinarne dowódcy dywizji przysługują:

- a) wobec szeregowych: uprawnienia jak dowódca piechoty dywizyjnej,
- b) wobec oficerów młodszych i sztabowych (o ile nie są dowódcami pułków względnie piechoty dywizyjnej) wszystkie nagany i kary aresztu do najwyższego wymiaru,
- c) wobec dowódców pułków (równorzędnych) — nagany i areszt domowy do dni 9,
- d) wobec generałów (dowódcy piechoty dywizyjnej, brygad i równorzędnych) nagany.

§ 27.

Dowódca okręgu korpusu.

Dowódcom okręgów korpusów oraz innym przełożonym posiadającym kompetencje dowódcy okręgu korpusu (dowódcy grupy operacyjnej i t. p.) przysługuje:

wobec szeregowych, oficerów młodszych, sztabowych i generałów — prawo wymierzania kar do najwyższego wymiaru.

§ 28.

Szef sztabu generalnego, szef administracji armji i inni.

Szef sztabu generalnego, szef administracji armji, szef korpusu kontrolerów, generalni inspektorowie broni, inspektor armji, inspektor szkół mają takie prawa karania jak dowódca okręgu korpusu.

Prawo to przysługuje im co do osób pozostających względem nich w stosunku podległości służbowej jako do dowódców.

Prócz tego mają oni prawo naznaczać kary w razie wykroczeń dokonanych w czasie odbywanej inspekcji w ich obecności lub przeciwko ich powadze służbowej (§ 6 a).

§ 29.

Minister Spraw Wojskowych i Naczelny Wódz.

Minister Spraw Wojskowych, Naczelny Wódz i dowódcy armji są uprawnieni do nakładania wszystkich w rozdziale B. wymienionych kar (§§ 16—20) w stosunku do wszystkich osób służbowo podległych.

§ 30.

Zakres władzy dyscyplinarnej dowódców oddziałów wydzielonych.

Zakres władzy dyscyplinarnej dowódców oddziałów wydzielonych lub transportów jest o jeden stopień wyższy, to znaczy, że dowódcy kompanji wydzielonej przysługuje zakres władzy dyscyplinarnej dowódcy bataljonu, dowódcy bataljonu zakres władzy dowódcy pułku i t. d.

Oficerom, dowódcom oddziałów wydzielonych, mniejszych od kompanji (szwadronu, baterji) przysługuje władza dyscyplinarna dowódcy kompanji.

§ 31.

Podoficerowie jako dowódcy oddziałów wydzielonych.

Podoficerowie jako dowódcy oddziałów wydzielonych lub jako komendanci transportów mają prawo karania w razie popełnienia przewinienia dyscyplinarnego przez podwładnych im szeregowych karami porządkowymi do trzech dni, oraz aresztem lekkim do dwóch dni i są obowiązani zameldować o ukaraniu swemu bezpośredniemu dowódcy, względnie przyszłemu przełożonemu dyscyplinarnemu ukaranego.

§ 32.

Zakres władzy dyscyplinarnej komendanta garnizonu, obozu warownego, miasta.

Komendanci garnizonów (z wyjątkiem komendantów obozów warownych, komendantów miast) posiadają zakres władzy dyscyplinarnej o jeden stopień wyższy niż im przysługuje z racji zajmowanego stanowiska służbowego. Podwyższenie władzy nie ma zastosowania do komendantów garnizonów, którzy posiadają z racji zajmowanego stanowiska zakres władzy dyscyplinarnej dowódcy dywizji, względnie zakres wyższy.

Zakres władzy dyscyplinarnej komendantów obozów warownych i komendantów miast regulują organizacyjne instrukcje dla tych stanowisk.

§ 33.

Oficerowie placu.

Oficerowie placu w siedzibach dowództw dywizyj posiadają wszystkie prawa dyscyplinarne dowódcy bataljonu wobec żołnierzy im podległych oraz szeregowych przejściowo w danym garnizonie przebywających.

§ 34.

Komendant powiatowej komendy uzupełnień.

Komendantom powiatowych komend uzupełnień przysługuje władza dyscyplinarna dowódcy pułku w odniesieniu do własnego personelu, oraz w odniesieniu do osób w wypadkach przewidzianych w § 4 B.

§ 35.

Degradacja podoficerów.

Degradację podoficerów po przeprowadzeniu postępowania ostrzegawczego (§§ 46 i 47) zarządza dowódca formacji (kierownik zakładu lub urzędu), posiadający uprawnienia co najmniej dowódcy pułku, przyczem prawo to nie przysługuje dowódcy bataljonu wydzielonego.

§ 36.

Szczegółowe postanowienia dla armji w polu.

W czasie mobilizacji i wojny przełożeni od dowódcy armji wzwyż są uprawnieni do nadania niższym przełożonym władzy dyscyplinarnej o jeden stopień wyższej, niż im przysługuje w myśl przepisów niniejszego rozdziału.

Rozdział D.

Wykonanie kar dyscyplinarnych.

§ 37.

Ogłoszenia kar i rozpoczęcie ich przez szeregowych.

Kary dyscyplinarne szeregowców (st. szeregowców) ogłasza się w rozkazie dziennym, kary podoficerów podaje się do wiadomości na zbiorce podoficerów danej formacji (instytucji), równorzędnych i wyższych stopniem przez odczytanie kary z dodatku do rozkazu dziennego.

Po wymierzeniu kary dyscyplinarnej należy natychmiast zarządzić jej wykonanie, uwzględniając postanowienia § 42, o ile jest to kara aresztu średniego lub ścisłego. Szeregowych ukaranych aresztem należy odstawić w celu odbycia kary z kartą karną (zał. № 3).

Przeniesieni do innej formacji podlegają co do wykonania kary dyscyplinarnej, nałożonej przez przełożonego w poprzednim stosunku służbowym, nowemu przełożonemu.

§ 38.

Kary porządkowe.

Wskutek kar porządkowych, służba ukaranego nie może doznawać uszczerbku. Wykonanie kary porządkowej należy odroczyć, jeżeli w czasie jej trwania nastąpiło ukaranie winnego aresztem za ponowne przekroczenie.

a) *Nagana*. Nagany szeregowcom i starszym szeregowcom udziela bezpośredni dyscyplinarny przełożony przed frontem kompanji (wobec zebranych szeregowych danego urzędu lub zakładu), podoficerom w obecności równych i wyższych stopniem od ukaranego podoficerów danego pododdziału.

b) *Meldowanie się w oznaczonym ubiorze i oporządzeniu*. Karę tę odbywa ukarany w ten sposób, że melduje się w nakazanym ubiorze i oporządzeniu w oznaczonym czasie (przy raporcie), w broniach konnych także konno.

Karę tę należy stosować w wypadkach zaniedbywania ubioru, broni, oporządzenia lub konia,

c) *Roboty poza kolejnością* polegają na spełnianiu poza kolejnością cięższych prac np. czyszczenia koszar, pracy w stajniach, magazynach i t. d.

d) *Zakaz opuszczania koszar (kwater)*. Szeregowcom ukaranym zakazem opuszczenia koszar, nie wolno poza służbą wychodzić z koszar, przyjmować odwiedzin i chodzić do gospody.

Szeregowcy i podoficerowie ukarani zakazem opuszczania koszar codziennie po ogłoszeniu rozkazu dziennego, na odpowiedni sygnał trębacza meldują się u oficera inspekcyjnego (podoficera inspekcyjnego) koszar w ubiorze przepisany do wyjścia z koszar.

§ 39.

Areszt lekki.

Areszt lekki polega na osadzeniu ukaranych po skończeniu zajęć dziennych w zamknięciu, w czasie od wieczornego posiłku aż do pobudki. Z aresztem połączony jest zakaz pisania i odbierania listów bez kontroli, zakaz palenia tytoniu w czasie zamknięcia, przyczem ukarany może mieć jeden koc (w razie silnego mrozu na zarządzenie lekarza dwa kocy).

W braku aresztu trzymają się ukaranych aresztem lekkim pod strażą w odpowiednim miejscu, niedostępnym dla niepowołanych.

Wykonanie kary aresztu względem podoficerów należy zarządzić w ten sposób, by nie przebywali razem z szeregowcami. Chorażych osadza się w areszcie oddzielnie od reszty szeregowych.

§ 40.

Areszt średni.

Ukarani *aresztem średnim* nie pełnią służby i pozostają przez cały czas kary pojedynczo w zamknięciu całkowym; z karą tą połączone są zakazy i obostrzenia jak w areszcie lekkim.

Szeregowców należy codziennie pod strażą używać do robót. Pozatem ukarani mają przez godzinę odbywać lekcję wychowania fizycznego (ćwiczenie grupy słabych).

§ 41.

Areszt ścisły.

Areszt ścisły polega na zamknięciu celkowym podobnie jak w areszcie średnim, wraz z temi samemi zakazami, ćwiczeniami i robotami karnemi.

Prócz tego przez cały okres trwania aresztu ukarani są skazani na twarde łoże, oraz post o chlebie i wodzie; obostrzenia te odpadają co trzeci dzień; w miesiącach zimowych należy na noc dawać jeden koc, zaś w razie bardzo silnego mrozu należy na zarządzenie lekarza dawać na noc dwa koce, a jeden zostawić przez cały dzień.

Strawnego (artykułów żywności) w dniach postu należy użyć do polepszenia strawy pododdziału, w którego stanie wyżywienia aresztant się znajduje.

Nowa kara ścisłego aresztu wymierzona bezpośrednio po odbyciu takiej kary może być wykonana dopiero po upływie tyłu dni, licząc od ostatniego dnia poprzedniej kary, ile wynosiła poprzedzająca kara ścisłego aresztu.

§ 42.

Ogłędziny lekarskie.

Każdorazowe osadzenie ukaranego w areszcie *średnim i ścisłym* muszą poprzedzić ogłędziny lekarskie, celem stwierdzenia zdolności fizycznej do odbycia tej kary. Orzeczenie lekarskie należy wciągnąć do książki ogłędzin i uwidocznnić na karcie karnej. W razie aresztu ponad tydzień następne ogłędziny mają się odbywać raz w tygodniu.

§ 43.

Kara stójki pod karabinem.

W polu można zastąpić karę aresztu karą stójki pod karabinem na „baczność”, w miejscu nieuczęszczanem przez osoby cywilne. Nakładanie tej kary na podoficerów jest niedopuszczalne. Kara aresztu lekkiego zamienia się w stosunku: jeden dzień na jedną godzinę stójki pod karabinem, — areszt średni w stosunku jeden dzień na dwie godziny z przerwą godziną, areszt ścisły w stosunku jeden dzień na stójkę pod karabinem w pełnym rytmie po 2 godziny dziennie z przerwą godziną.

Karę stójki pod karabinem można stosować również i w czasie pokoju, jeżeli warunki tego wymagają (np. manewry).

§ 44.

Areszt w izbie służbowej dla podoficerów.

W braku oddzielnego pomieszczenia w areszcie dla ukaranych podoficerów mogą oni być osadzeni w t. zw. izbie służbowej, t. j. w przeznaczonym na ten cel pokoju w budynku wojskowym, albo w celi oddziału dyscyplinarnego więzienia wojskowego.

§ 45.

Złożenie broni bocznej.

Przed rozpoczęciem odsiadki kary aresztu mają szeregowi złożyć broń boczną. Jedynie w cza-

sie pełnienia czynności służbowych ukaranych aresztem lekkim, przepis ten nie obowiązuje.

§ 46.

Degradacja.

Prawo zarządzenia degradacji podoficerów (starszych szeregowców) przysługuje przełożonemu posiadającemu uprawnienia dowódcy pułku i wyżej.

Po orzeczeniu degradacji, jednoosobny przełożony (§ 35) ogłasza ją w rozkazie dziennym. Zdegradowanych podoficerów przenosi się do innego pułku (urzędu, zakładu), zdegradowanych starszych szeregowców do innej kompanji.

Degradację podoficerów w czasie pokoju musi poprzedzać postępowanie ostrzegawcze.

§ 47.

Postępowanie ostrzegawcze przed degradacją.

Wdrożenie postępowania ostrzegawczego należy do bezpośredniego dowódcy dyscyplinarnego, a postępowanie to może dotyczyć tylko tych podoficerów, którzy w poprzedzającym ostrzeżeniu półroczu, przynajmniej trzy razy byli karani dyscyplinarnie karą aresztu. Odnośny wniosek pisemny z dołączeniem opinji co do zachowania się i odpisu listy karnej danego podoficera, należy przedłożyć dowódcy pułku (dowódcy równorzędnemu), względnie wyższemu przełożonemu, o ile ma prawo mianowania w odnośnym stopniu, a zatem ma prawo do orzeczenia degradacji.

Ostrzeżenia udziela komisja dyscyplinarna, wyznaczona przez dowódcę pułku (lub wyższego) w składzie jednego oficera sztabowego, dwóch oficerów młodszych, oraz dwóch podoficerów równego i wyższego stopniem. Ostrzeżenie ma opiewać w ten sposób, że ostrzeżony będzie zdegradowany do stopnia szeregowca, jeżeli w przeciągu sześciu miesięcy od dnia ostrzeżenia popadnie choćby tylko raz w poprzednie błędy. O dokonaniem ostrzeżenia należy spisać odpowiedni protokół, zaopatrzony w dokładną datę, który mają podpisać wszyscy obecni wraz z ostrzeżonym. Jeżeli w wyżej podanym okresie ostrzeżony dopuści się ponownie wykroczenia, któreby wskazywało, iż się nie poprawił, wówczas następuje orzeczenie degradacji przez wyżej wymienioną komisję dyscyplinarną (art. 26 ustawy o podstawowych obowiązkach i prawach szeregowych).

W polu degradacja podoficera może nastąpić bez uprzedniego postępowania ostrzegawczego, jednakże w takim razie orzeka ją dowódca dywizji (samodzielnej brygady kawalerji) lub wyższy dowódca względnie przełożony w urzędach lub zakładach organizacyjnie równorzędnych.

§ 48.

Nagana przy raporcie.

Oficerom przełożony dyscyplinarny udziela nagany przy raporcie.

§ 49.

Nagana pisemna lub na zebraniu oficerskiem.

Naganę pisemną podaje się w rozkazie oficerskim do wiadomości równych i wyższych stopniem

oficerów danej formacji (instytucji), o ile wymierzający karę wyższy przełożony nie zarządził ogłoszenia w szerszym zakresie.

Nagany na zebraniu oficerskim udziela się w obecności zebranych w tym celu oficerów formacji (instytucji) równych i wyższych stopniem od ukaranego. Łączenie kary nagany pisemnej z naganą ustną na zebraniu jest niedopuszczalne.

§ 50.

Ogłoszenie kary aresztu nałożonej na oficerów.

Karę aresztu nałożoną na oficerów ogłasza się w rozkazie oficerskim, który podaje się do wiadomości ukaranemu, tudzież oficerom równym i wyższym stopniem w obrębie pułku (równorzędnej instytucji), do którego ukarany należy. Jeżeli karę nałożył wyższy dowódca, to może on zarządzić ogłoszenie jej w szerszym zakresie.

W razie ukarania obostrzonym aresztem domowym należy w tym rozkazie oznaczyć, czy ukarany ma się sam udać na miejsce zamknięcia, czy też kiedy i przez kogo ma być tam odprowadzony.

§ 51.

Areszt domowy.

Ukaranemu *aresztem domowym* wolno opuścić mieszkanie lub kwaterę tylko w celu służbowym, nie wolno mu przebywać w kasynie oficerskim, ani przyjmować w mieszkaniu odwiedzin.

Przełożony ma prawo do zarządzenia kontroli.

§ 52.

Obostrzony areszt domowy.

Oficerowie ukarani obostrzonym aresztem domowym nie pełnią swych obowiązków służbowych, należy im jednak wyznaczyć pewne zajęcie w zakresie zawodowej służby.

Areszt ten odbywa się w przeznaczonym na ten cel oddzielnym pokoju w budynku wojskowym (t. zw. izbie służbowej), albo też w areszcie oficerskim przy warcie głównej.

Ukaranemu obostrzonym aresztem domowym ponad tydzień należy dać możliwość przebywania na świeżem powietrzu przez dwie godziny dziennie.

§ 53.

Odbywanie kar przez osoby należące do rezerwy.

Kary aresztu średniego i ścisłego nałożone na szeregowych rezerwy, oraz karę obostrzonego aresztu domowego nałożone na oficerów rezerwy, powołanych na ćwiczenia wojskowe, należy wykonać dopiero po upływie czasu przewidzianego na ćwiczenia wojskowe, o ile na to pozwalają względy karności wojskowej, w przeciwnym razie kara musi być niezwłocznie odcierpiana, a czas służby zaniedbany przez odbywanie kary dyscyplinarnej ma być bezpośrednio odśluzony.

Do książeczek wojskowych wydawanych szeregowym z chwilą przeniesienia ich do rezerwy należy na str. 10 po treściwym opisie służby w szeregach

wpisywać czerwonym atramentem wykaz kar dyscyplinarnych i sądowych, nałożonych w okresie służby czynnej.

Rozdział E.

Ewidencja kar i kontrola wykonywania władzy dyscyplinarnej.

§ 54.

Księgi kar.

Każdą karę szeregowych i oficerów wciąga się do księgi kar (zał. № 2) z wyjątkiem nagany ustnej przy raporcie. Do tej księgi wciąga się także kary sądowe, sądowo-honorowe, oraz ostrzeżenie przeprowadzone w myśl § 47.

Księga kar oprawiona jest w trwałą okładkę i stronicie jej są numerowane. Dołączyć do niej należy spis imienny według roczników poborowych (zał. № 1).

Księgi kar i spisy imienne prowadzą:

- a) dowódca kompanji dla podwładnych szeregowych,
- b) dowódca pułku dla podwładnych oficerów.

Księgi kar ma właściwy przełożony przechowywać pod zamknięciem. Przełożony własnoręcznie piśmem łatwo czytelnym wpisuje kary do księgi.

O karach wymierzonych przez przełożonych nieprowadzących księgi kar, należy donieść temu przełożonemu ukaranemu, który prowadzi jego listę karną.

§ 55.

Wykreślenie kar.

W chwili mianowania szeregowego oficerem wykreśla się z księgi kar jego kary dyscyplinarne, nałożone w poprzednim stosunku służbowym tak, by stały się nieczytelne, tak samo przy awansie na generała. Również wykreśla się te kary wskutek uchylecia ich w drodze kontroli przez wyższego przełożonego (§ 57) w razie umorzenia kary przez zawieszenie (§ 11) lub w razie uznania za słuszne zażalenia przeciwko nałożonej karze.

Wykreślenie następuje również w rocznych uzupełnieniach do karty kwalifikacyjnej i w innych dokumentach osobistych, w których wzmianka o karze została uwidoczniona. Wykreślenia kar mają być zarządzone z urzędu, co do oficerów przez dowódcę pułku (równorzędny), co do szeregowych przez dowódcę kompanji (równorzędny).

§ 56.

Odpisy list karnych.

Odpisy list karnych wydaje się tylko na żądanie władz wojskowych lub tego, którego one dotyczą; władzom administracyjnym wydaje się tylko wyciągi z kar sądowych.

W razie przeniesienia lub odkomenderowania przesyła się odpis kar tej osoby do nowej formacji, zaznaczając to w rubryce „uwagi” listy karnej.

Odpis przesłany dołącza nowy przełożony do nowej listy karnej przeniesionego, którą zakłada w swojej księdze kar.

Dla odkomenderowanych nie sporządza się nowej listy karnej, lecz kary wymierzone w czasie odkomenderowania zapisuje się w otrzymanym odpisie listy karnej.

Po powrocie odkomenderowanego do własnej formacji, przesyła się otrzymany uprzednio, względnie uzupełniony odpis.

Na podstawie zwróconego odpisu uzupełnia przełożony prowadzący księgę kar jej oryginał.

§ 57.

Kontrola władzy dyscyplinarnej.

Księgi kar kompanii przedstawia się co miesiąc do kontroli dowódcy pułku, oficerskie księgi kar co 3 miesiące dowódcy dywizji (względnie samodzielnej brygady kawalerji).

Każdorazowe nałożenie kary aresztu domowego na dowódców pułków i wyższych, melduje dowódca okręgu korpusu natychmiast pisemnie Ministrowi Spraw Wojskowych.

W oryginale przedstawia się księgi kar jednak jedynie wtedy, jeżeli odnośny przełożony znajduje się na miejscu. Zamiejscowym przełożonym przedstawia się zamiast księgi kar „wykazy kar” drogą służbową według tego samego wzoru, w podanym wyżej terminie. Te wykazy zwraca odnośny przełożony, uwidocznwszy na nich przeprowadzenie kon-

troli, oraz umieszczenie uwagi i ewentualne zarządzenia.

Wszyscy przełożeni mają obowiązek przy każdej nadarzającej się sposobności przeglądać księgi kar i uchylać spostrzeżone nieprawidłowości w stosowaniu przepisów dyscyplinarnych. W razie zauważenia przez wyższego przełożonego, iż niższy przełożony przekroczył w karaniu swój zakres, względnie nałożył karę nieprzewidzianą w niniejszych przepisach — należy karę zmienić lub uchylić, a przekraczającego pociągnąć do odpowiedzialności.

§ 58.

Polecenie wykonania.

Wykonanie niniejszego rozporządzenia poleca się Ministrowi Spraw Wojskowych.

§ 59.

Termin obowiązywania rozporządzenia.

Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie od dnia 1 października 1925 r.

Prezydent Rzeczypospolitej: *S. Wojciechowski*

Prezes Rady Ministrów: *W. Grabski*

Minister Spraw Wojskowych: *Sikorski*

Załączniki do rozp. Prezydenta Rzplitej z dnia 22 sierpnia 1925 r. (poz. 638).

Załącznik № 1.

Spis imienny szeregowych niezawodowych _____ kompanji.

R o c z n i k _____

N a z w i s k o i i m i e	Strona i L. porządkowa kary
	1/1
	1/1
	1/1
	1/1

U w a g a. Licznik oznacza stronę, mianownik liczbę porządkową pozycji na danej stronie.

Załącznik № 2.

K s i ę g a k a r .

L. porządk.	Stopień i data rozpoczęcia służby wojskowej	Nazwisko i imię	Czyn karygodny	Rodzaj i wymiar kary	Kiedy nałożona i przez kogo	Daty wykonania kary od _____ do _____	U w a g i
1	2	3	4	5	6	7	8
S t y c z e ń _____							
1							
2							
3							
4							

D-ca pułku
N. N.
pułkownik

data _____

D-ca kompanji
N. N.
kapitan

- U w a g i.** 1) Wykaz kar jako raport przelożonym zamiejscowym sporządza się według tych samych rubryk jak księga kar.
 2) Księga kar zawiera 200 stron, w tem 20 pierwszych dla spisu imiennego.
 3) Poszczególne miesiące księgi kar zamyka się przez podkreślenie i umieszczenie podpisu dowódcy kompanji i dowódcy dokonującego kontroli (§ 57).
 4) Wpis ukaranych do księgi kar uskutecznia się według kolejności nałożenia kary.
 5) Spis imienny (zał. № 1) sporządza się dla każdego rocznika osobno, przyczem wpisanie wszystkich szeregowych danego rocznika następuje bezpośrednio w kolejności alfabetycznej.

Załącznik № 3.

_____ p.p.
_____ komp.

_____ dnia _____

K a r t a k a r n a .

Stopień	Nazwisko i imię	Rodzaj i wymiar aresztu	Przez kogo kara nałożona	Orzeczenie lekarskie	U w a g i

Dowódca kompanji
N. N.